

การเรียนรู้การสอนรูปแบบผสมผสาน(Blended learning) ในยุคโควิด 19
ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์
Blended learning in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery
Practicum during COVID 19 pandemic

กัลยา ปังประเสริฐ¹, สุภาพร สิทธิกร²

Kanlaya Pangprasert¹, Supaporn Sittikorn²

^{1,2}คณะพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{1,2}Faculty of Nursing, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: kanlaya@cas.ac.th

(Received: February 15, 2023; Revised: March 1, 2023; Accepted: March 5, 2023)

บทคัดย่อ

การเรียนรู้การสอนรูปแบบผสมผสาน (Blended learning) ในยุคโควิด 19 ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ให้การเรียนรู้การสอนภาคปฏิบัติเป็นไปตามแผนการศึกษาประจำปี (Master plan) 2. พัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) 3. พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การแก้ปัญหา การปรับตัว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4. นักศึกษาผ่านการฝึกประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ทั้ง 6 ด้าน โดยเฉพาะมีทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ และ 5. พัฒนาอาจารย์ในการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย โดยรูปแบบการเรียนรู้ ผสมผสาน(Blended learning) ได้แก่ การใช้หุ่นจำลอง(simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (role play) การประชุมปรึกษา ทางพยาบาล (Nursing care conference) การเชิญสตรีตั้งครรภ์มาตรวจภายในห้องตรวจจำลอง การออกไปฝึกปฏิบัตินอก สถาบันการศึกษา เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์แพทย์ โรงพยาบาลศูนย์ ขอนแก่น ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น และ ในชุมชน สำหรับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือแบบออนไลน์ ประกอบด้วย การดู clip VDO การสอนผ่าน โปรแกรม Zoom และ Google meet

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ในครั้งนี้ พบว่า สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ของรายวิชา มีการพัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะ พิสัย (Psychomotor Domain) นักศึกษาได้มีการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การแก้ปัญหา การปรับตัว และการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ทั้ง 6 ด้าน รวมทั้งอาจารย์ผู้สอน ได้มีการพัฒนาการสอนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย นักศึกษามีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนรู้ และได้สะท้อนว่า ทำให้มี เวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้รู้สึกตื่นตัว และตื่นเต้นเมื่อได้เรียนรู้กับคนจริง ไม่ใช่เพียงสัมผัสกับหุ่นจำลอง

คำสำคัญ : การเรียนรู้การสอนรูปแบบผสมผสาน , ยุคโควิด 19, วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์

Abstract

There are five objectives of blended learning in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum during COVID 19 pandemic. 1. For the practical teaching to follows the master plan. 2. To develop the learner in three aspects which are Cognitive Domain, Affective Domain, and Psychomotor Domain. 3. To develop skills for 21st century which are problem solving, adapting, and using technology. 4. For the learner to

pass in 6 aspects learning outcomes of Thai Qualifications Frame work for Higher Education, especially in the aspect of having professionally practical skills and 5. Improve the teacher to be able to use various ways of teaching by learning the blended learning, which are using simulation, role playing, nursing care conference, invite the pregnant woman for give care in model room, go out to practice outside the educational institution such as Tambon Health Promoting Hospital , medical center, Khon Kaen Hospital , Health Center 7, Khon Kaen and community. In teaching online, it is watching the VDO, Zoom meeting and google meet.

The result of Blended learning indicates that it able to follow the objectives of the subject. There is a development in 3 aspects, Cognitive Domain, Affective Domain, and Psychomotor Domain. The learner developed skills for 21st century, which are problem solving, adapting, and using technology, and also followed 6 aspect of learning outcomes of Thai Qualifications Frame work for Higher Education. The teacher be able to teach in many ways. The learner satisfied in blend learning and said that they have more time for self-studying, having many ways of teaching made them feel awake, and they feel excited to learn with real human, not the model.

Keywords: Blended learning, during COVID 19 pandemic, Maternal and Newborn Nursing and Midwifery Practicum

1. บทนำ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันหลายรูปแบบ เช่น การเรียนแบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Graham, 2012) หรือ การเรียนรู้ที่ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-learning กับการสอนในชั้นเรียน (Bernath, 2012) ซึ่งโดยสรุปแล้ว การเรียนแบบผสมผสานหรือ Blended Learning คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อนไลน์หรือการเรียนรู้นอกห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน หรือจะเป็นการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้นอกห้องเรียน การเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-learning หรือการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น โดยมีจุดมุ่งหมายคือให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

ปัจจุบันได้มีการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส2019 หรือโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพของประชาชน ระบบสาธารณสุข เศรษฐกิจและความมั่นคงระดับชาติ ซึ่งนอกจากจะทำให้มีผู้ติดเชื้อและมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากแล้ว ยังก่อให้เกิดความตื่นตระหนกต่อสถานการณ์การระบาดไปทั่วโลก (พลวัฒน์ ดิ่งเพชร, 2563) จากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้านการศึกษา พบว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดรุนแรง มีจำนวนนักเรียน-นักศึกษา 1.38 พันล้านคน ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงมีการปรับการเรียนสอนเป็นรูปแบบใหม่โดยใช้สื่อออนไลน์ (เทื่อน ทองแก้ว, 2563) การเรียนการสอนในสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนทั้ง ภาคทฤษฎีในห้องเรียน และภาคปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล โดยผู้เรียนจะต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลจริงกับผู้ป่วยโดยผ่านการพูดคุย การสัมผัส และดูแลอย่างใกล้ชิด (วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์ และพัสมณต์ คุ่มทวีพร, 2547)

การเรียนการสอนในสาขาวิชาวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ ก็เป็นอีกหนึ่งรายวิชาที่มีทั้งการเรียนในภาคทฤษฎี และการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในวิชาการพยาบาลมารดา- ทารกแรกเกิดและการผดุงครรภ์ 2 ซึ่งเป็นการเรียนในภาคทฤษฎี ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งบรรยายและอภิปรายกลุ่มใน ชั้นเรียน พร้อมกับการมอบหมายงานทั้งงานกลุ่มและเป็นรายบุคคลให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดทำรายงาน การใช้ระบบเครือข่ายค้นคว้าและทำแบบฝึกหัดท้ายบท การใช้

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อมัลติมีเดีย โดยผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานคะแนนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในทุกทักษะอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 และผู้เรียนพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับมากที่สุดทั้งโดยรวมและในแต่ละวิธีการเรียนรู้ (สุสันหา ยิ้มแย้ม, 2558)

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมด้วยความเอื้ออาทร และความเสมอภาคในการดูแลมารดาและทารก ทั้งที่อยู่ในภาวะปกติภาวะเสี่ยงต่างๆ และมีปัญหาสุขภาพทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด รวมถึงการให้คำปรึกษา และเสริมสร้างความสามารถของมารดาและครอบครัว โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลมารดาและทารก ช่วยเหลือแพทย์และการให้การพยาบาลมารดาและทารกในภาวะที่ทำสูติศาสตร์หัตถการ โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ที่สำคัญคือ สามารถปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมโดยประยุกต์ทั้งศาสตร์ และศิลปะทางการพยาบาล รวมทั้งใช้กระบวนการพยาบาลและการสื่อสารที่มีคุณภาพในการพยาบาลบุคคล ครอบครัว และชุมชน สามารถและแสดงบทบาทผู้นำ และผู้ตามในสถานการณ์ทางการพยาบาล และสถานการณ์ต่างๆ กับทีมงานวิชาชีพและ สหวิชาชีพ รวมทั้งกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในปัจจุบันที่ยังคงมีการระบาดของโรคโควิด-19 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ จึงจำเป็นต้องจัดให้เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ที่มีการเรียนรู้หลายรูปแบบ ทั้งแบบ face to face ภายในสถาบัน เช่น การใช้หุ่นจำลอง (simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) สรรหาและคัดกรองสตรีตั้งครรภ์ทุกช่วงอายุครรภ์ ทั้ง 3 ไตรมาส ไม่มีประวัติเสี่ยงติดเชื้อโรคโควิด 19 เพื่อให้นักศึกษาฝึกตรวจครรภ์ ในห้องตรวจครรภ์จำลอง และการออกไปตรวจนอกสถาบันการศึกษา เช่น การไปตรวจสตรีตั้งครรภ์นอกสถานที่ และที่ศูนย์แพทย์ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-learning การสอนผ่านโปรแกรม Zoom และ Google meet ซึ่งการดำเนินการในการฝึกปฏิบัติจะมีการกำกับให้เป็นไปตามมาตรการของการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของการระบาดของโรคโควิด 19

2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ ในช่วงระบาดของโรคโควิด 19

1. การเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นไปตามแผนการศึกษาประจำปี (Master plan)
2. พัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
3. พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การแก้ปัญหา การปรับตัว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. นักศึกษาผ่านการฝึกประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ทั้ง 6 ด้าน โดยเฉพาะมีทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ สามารถปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งใช้กระบวนการพยาบาลและการสื่อสารที่มีคุณภาพในการพยาบาลบุคคล ครอบครัว และชุมชน สามารถแสดงบทบาทผู้นำ และผู้ตามในสถานการณ์ทางการพยาบาล และสถานการณ์ต่างๆ กับทีมงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
5. พัฒนาอาจารย์ในการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย

3. การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning)

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning : BL) คือ การเรียนรู้ที่มีการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ออนไลน์ ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน หรือจะเป็นการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย ซึ่งในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมทั้งภาครัฐและเอกชน อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ไม่สามารถจะจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนได้อย่างเต็มรูปแบบ มีผู้ให้คำนิยามหรือความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการนำไปใช้ไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

University of Wolverhampton (2012) กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสาน คือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการกำหนดภาระงานต่างๆ (tasks) พร้อมทั้งวัสดุการเรียนรู้ที่มีความหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

Pennsy (vania State University (2012) ให้นิยาม การเรียนรู้แบบผสมผสาน ว่าเป็นวิธีการที่ผสมระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน กับการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางกิจกรรม (Computer-Mediated Activities) เพื่อผนวกเข้าในวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในอดีตสื่อดิจิทัลใช้เป็นเพียงสื่อเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเท่านั้น

iNACOL (A K-12 Leadership series,2009) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบผสมผสานว่าเป็นการรวมกันของการนำส่งเนื้อหาความรู้ทางออนไลน์ กับคุณลักษณะพิเศษของการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน รวมถึงการสอนสดในชั้นเรียนแบบเป็นส่วนตัว ซึ่งส่งผลต่อการสะท้อนความคิดของผู้เรียน และเกิดความเปลี่ยนแปลงของการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนกลุ่มต่างๆ ซึ่งทำให้ขอบเขตของการขยายความรู้มีมากยิ่งขึ้น

Driscoll, M (2002) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ 4 แนวคิด ได้แก่

1. การรวมหรือการผสมเทคโนโลยีการเรียนการสอนบนเว็บ (web-based technology) เช่น การเรียนในห้องเรียนเสมือนจริง (live virtual classroom) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-paced instruction) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (collaborative learning) วิดีโอสตรีมมิ่ง (streaming video) การใช้เสียงและข้อความ (audio and text) เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีเหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา

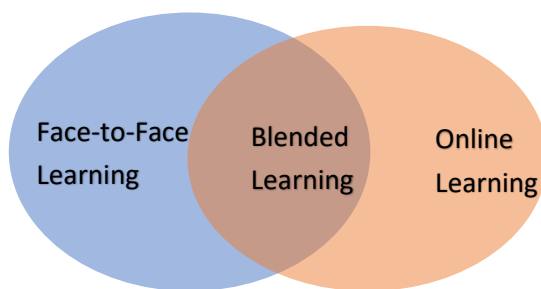
2. การรวมวิธีการสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน (Combine various pedagogical approaches) เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ การเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม หรือ กลุ่มพุทธิปัญญา เป็นต้น เพื่อสร้างผลการเรียนรู้ที่ดีที่สุด โดยการใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนก็ได้

3. การรวมเทคโนโลยีการเรียนการสอนทุกรูปแบบ (Combine any form of instructional technology with face to face instruction) เช่น วิดีทัศน์ ซีดีรอม การเรียนผ่านเว็บ หรือภาพยนตร์ โดยผสมผสานกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยอาจารย์ผู้สอน ซึ่งแนวคิดนี้ ได้รับการยอมรับและมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย

4. การผสมผสานเทคโนโลยีการสอนเข้ากับการงานจริง (Combine instructional technology with actual job tasks) เพื่อสร้างความสอดคล้องกันระหว่างการเรียนรู้และสภาพการทำงานจริง ซึ่งกล่าวโดยสรุปการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น หมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้แบบหลายวิธี การสอนผนวกกับการใช้เทคโนโลยีต่างๆเป็นองค์ประกอบร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด และเพื่อตอบสนองต่อความเจริญก้าวหน้าของยุคดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างไปจากเดิม

4. แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning)

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Graham, 2012)

ภาพที่ 1 แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ตามแนวคิดของ Graham (2012)

5. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning)

Carman (2005) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยบูรณาการทฤษฎีต่างๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีด้านแรงจูงใจของ Keller ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne', Bloom, Merrill, Clark และ Gery ไว้ดังนี้

1. เหตุการณ์สด (Live Events) ได้แก่ บรรยายสดหรือการบรรยายในชั้นเรียนร่วมกับผู้เรียนคนอื่นหลายคน หรือจะเป็นลักษณะของห้องเรียนเสมือนที่นำเสนอแบบประสานเวลา (synchronous) เพื่อสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามแนวคิดของ ARCS Model ของ John Keller คือผู้สอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก ทั้ง 4 อย่างคือ ความตั้งใจ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง ความมั่นใจ และความพึงพอใจ

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-paced Learning) ได้แก่ การศึกษาทบทวนด้วยตนเองจาก ซีดีรอม หรือจากบทเรียนบนเครือข่าย ตามอัตราความเร็วหรือความพร้อมของผู้เรียนเอง จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นภายในตัวบุคคลตามหลักการหรือทฤษฎีการออกแบบการเรียนรู้ เช่น หลัก 9 ขั้น ของ Gagne

3. การร่วมมือ (Collaboration) ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เรียน มีการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ทั้งกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกันและกลุ่มผู้สอน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ ทั้งในรูปแบบประสานเวลา และไม่ประสานเวลา โดยใช้ Chat room, Web board, e-Mail ตามหลักการของ Carman ได้กำหนดความร่วมมือไว้ 2 ประการ ได้แก่

3.1 ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

3.2 ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับพี่เลี้ยง

4. การประเมินผล (Assessment) ได้แก่ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งก่อนการเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการถ่ายโยงความรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในชั้นต่างๆ

5. การใช้วัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน (Performance Support Materials) ได้แก่ เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (Personal Digital Assistant : PDA คอมพิวเตอร์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เป็นต้น) วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน และเป็นส่วนส่งเสริมความคงอยู่และการถ่ายโยงของผู้เรียน (Enhance retention and transfer) ตามแนวคิดของ Gagne

6. ผลกระทบของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

Masie (2002) กล่าวถึงผลกระทบของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบชั้นเรียนจะน้อยลง สถาบันการศึกษาและครูผู้สอนมีความเครียดน้อยลงกับการสอนทุกเนื้อหาวิชาให้ครบตามแผนการสอน ด้วยการบรรยายในชั้นเรียน เนื่องจากมีช่องทางอื่นๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ทดแทนได้

2. เนื้อหาต่างๆ มีการถ่ายทอดในรูปแบบผสมผสานโดยการสอนในชั้นเรียนจะมีการบรรยายน้อยลง ส่วนการปฏิสัมพันธ์มีมากขึ้น ภาพของนักปราชญ์บนเวทิน้อยลง ขณะที่การจัดการศึกษาแบบกรณีศึกษา งานกลุ่ม และการเรียนด้วยตนเองมีมากขึ้น อีกนัยหนึ่งก็คือ กิจกรรมที่เหมาะสมนั้นจะเกิดขึ้นในห้องเรียน ส่วนของเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจะถูกถ่ายทอดอยู่ในสื่อออนไลน์

3. ความเข้มข้นของประสบการณ์การเรียนรู้มีมากขึ้น จากการรวบรวมผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนพบว่ามีความถี่ของการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครูฝึก และช่วงระยะเวลาของความสนใจมีเพิ่มขึ้นกว่าการเรียนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์(e-learning) หรือจากการเรียนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว

4. ภาระงานของครูเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับการสอนโดยไม่ใช้แบบผสมผสาน เนื่องจากครูต้องเตรียมวิธีการและสื่อสนับสนุนต่างๆ ในการเรียนรู้รูปแบบใหม่นี้เพื่อตอบสนองความคาดหวัง และความต้องการของผู้เรียน

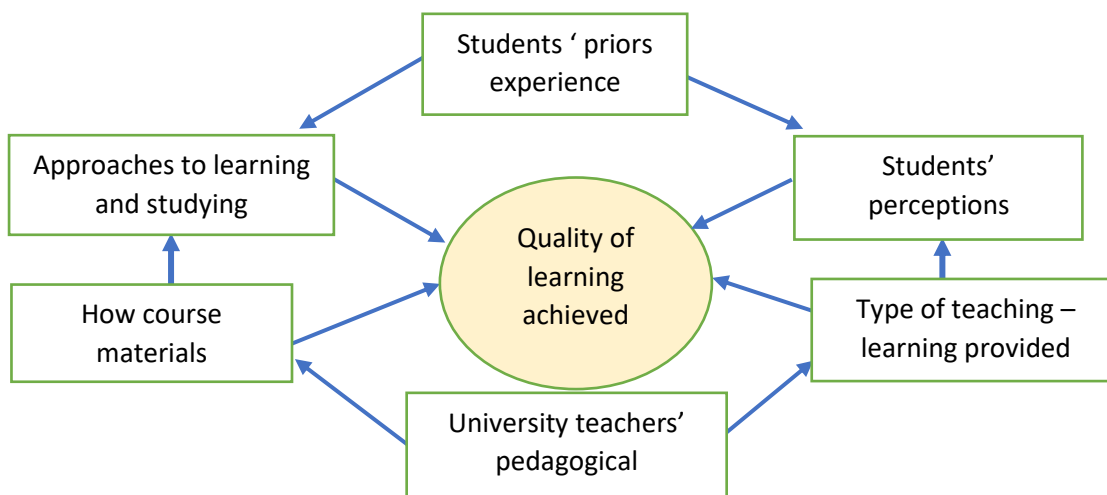
7. องค์ประกอบที่จะทำให้เกิดคุณภาพและความสำเร็จของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

Binns and Ellis (2007) ได้กำหนดเป็นมโนทัศน์แห่งคุณภาพและความสำเร็จของการเรียนรู้แบบ ผสมผสานว่าจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. ประสบการณ์ของผู้เรียน ความรู้ มโนคติและเหตุผลทางการศึกษาเรียนรู้
2. การรับรู้ของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนในสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมต่างกัน
3. รูปแบบของการเรียนการสอนที่ถูกกำหนดไว้ในสถานการณ์ต่างกัน
4. องค์ความรู้ของครูอาจารย์ รวมทั้งมโนทัศน์ของการสอนของครูผู้สอน
5. วิธีการด้านสื่อการเรียนรู้ ทั้งในด้านการเลือก การใช้ การนำเสนอรวมทั้งประสิทธิภาพการเข้าถึงสื่อ
6. วิธีการของการศึกษาและการเรียนรู้ มโนทัศน์แห่งความสำเร็จของการเรียนแบบผสมผสานสามารถกำหนดเป็น

Model ต่อไปนี้

มโนทัศน์แห่งความสำเร็จของการเรียนแบบผสมผสานตามแนวคิดของ Binns & Ellis (2007) สามารถกำหนดเป็น Model ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 มโนทัศน์แห่งความสำเร็จของการเรียนแบบผสมผสานตามแนวคิดของ Binns & Ellis (2007)

จากองค์ประกอบแห่งความสำเร็จของการเรียนแบบผสมผสานตามแนวคิดของ Binns & Ellis (2007) นั้นจะเห็นว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้เรียน (Students) และผู้สอน (Teachers) ที่มีความเชื่อมโยงกันกล่าวคือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีย่อมเกิดจากความพร้อมที่จะรับรู้ และเรียนรู้ รวมถึงวิธีการของการศึกษาเรียนรู้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สำหรับผู้สอนต้องมีทักษะและองค์ความรู้ต่อการเรียนการสอน รวมทั้งมีประสิทธิภาพของการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ผลลัพธ์ของแต่ละปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันย่อมส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนแบบผสมผสานในที่สุด

คณะพยาบาลศาสตร์ได้จัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ เป็นรูปแบบผสมผสาน (Blended learning) ซึ่งจัดให้มีการเรียนรู้ทั้งแบบเผชิญหน้า และสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือแบบออนไลน์ โดยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบการใช้หุ่นจำลอง(simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (role play) การประชุมปรึกษากายการพยาบาล (Nursing care conference) การเชิญสตรีตั้งครรภ์มาตรวจภายในวิทยาลัย การออกไปฝึกปฏิบัตินอกสถาบันการศึกษา เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์แพทย์ โรงพยาบาลศูนย์ และในชุมชน สำหรับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือแบบออนไลน์ ประกอบด้วย การดู clip VDO ในหัวข้อต่างๆ เช่น การตรวจครรภ์

การทำคลอด การอาบน้ำและการตรวจร่างกายทารกแรกเกิด การจัดการความปวดในระยะคลอด การตรวจสุขภาพทารกในครรภ์ หรือการทำ NST (Non stress test) และการแปลผล เป็นต้น

โดยการเลือกวิธีการสอนหรือการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ต่างๆจะมีการวางแผนให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และตามสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 และคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งอาจารย์และ นักศึกษา และเป็นไปตามมาตรฐานของการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

8. รายละเอียดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ ในยุคโควิด 19

ในการจัดการเรียนการสอนในช่วงระบาดของโควิด 19 ได้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนี้ ก่อนที่จะมีการฝึกปฏิบัติ คณะฯได้มีชี้แจงรายละเอียดการฝึกปฏิบัติและสอบถามความสมัครใจ/การยินยอมของ นักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ผู้ร่วมสอน โดยจัดให้มีเอกสารชี้แจงและเซ็นยินยอมที่จะฝึกปฏิบัติ ในระยะฝึกปฏิบัติ ได้มีการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบผสมผสานที่หลากหลาย ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบการใช้หุ่นจำลอง(simulation)ในการตรวจครรภ์ ทำคลอด การตรวจร่างกายทารกแรกเกิด และการอาบน้ำทารกแรกเกิด

2. การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) โดยให้นักศึกษาศึกษาสถานการณ์ (scenario) แล้วแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ได้รับ ฝึกปฏิบัติการดูแลสตรีตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ การซักประวัติ การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การให้คำแนะนำ และการเขียนบันทึกการฝากครรภ์ หรือการใช้สมุดสีชมพู

3. คัดสรรสตรีตั้งครรภ์มาตรวจภายในห้องตรวจครรภ์จำลอง (arrange a situation) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกตรวจครรภ์จริง โดยมีการคัดกรองสตรีตั้งครรภ์เกี่ยวกับความเสี่ยงของโรคโควิด 19 ตามมาตรการป้องกันโรค ก่อนเข้ามาในวิทยาลัย

4. เมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคไม่รุนแรงมากนัก ได้มีการจัดให้นักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัตินอกสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์แพทย์ และในชุมชน (community area)

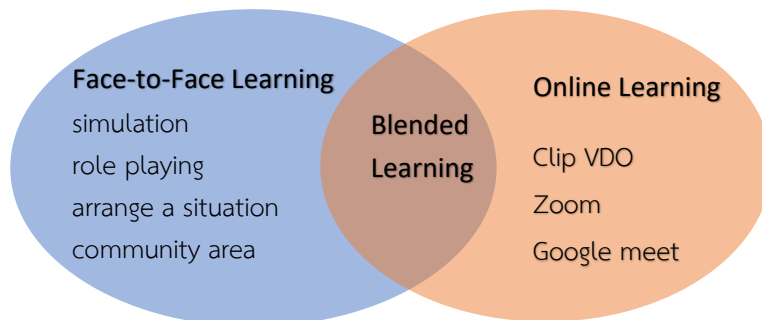
5. อาจารย์และนักศึกษาได้รับวัคซีนครบ 2 เข็ม สามารถจัดให้ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ทั้งในระยะตั้งครรรค์ ระยะเวลาอด และระยะหลังคลอด เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเก็บประสบการณ์เพิ่มเติมให้ครบตามวัตถุประสงค์รายวิชา ทั้งในระยะตั้งครรรค์ ระยะเวลาอด และระยะหลังคลอด ในสถานการณ์จริง

6. สำหรับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือแบบออนไลน์ ประกอบด้วย การดู clip VDO เช่น การตรวจครรภ์ การทำคลอด การอาบน้ำทารกแรกเกิด การตรวจร่างกายทารกแรกเกิด การจัดการความปวดในระยะคลอด การตรวจสุขภาพทารกในครรรค์ หรือการทำ NST (Non stress test) และการสอนผ่านโปรแกรม Zoom และ Google meet

จากดำเนินการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ในยุคโควิด 19 สามารถเขียนเป็น Model ของ Blended learning ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 Model ของ Blended learning ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ในยุคโควิด 19

9. ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ในครั้งนี้

- 9.1 การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน
- 9.2 การมีส่วนร่วมของอาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง และแหล่งฝึก
- 9.3 ความพร้อมของห้องปฏิบัติการเสมือนจริง
- 9.4 วิธีจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้
- 9.5 เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
- 9.6 ความพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา

10. ข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ในครั้งนี้ มีดังนี้

- 10.1 การสรรหาและประสานแหล่งฝึกที่เหมาะสม และให้ความร่วมมือ/ยินยอมให้ฝึก เช่น จำนวนผู้ป่วย เพียงพอ และไม่พบผู้ป่วยโควิด 19 ในชุมชน
- 10.2 การสรรหาสตูดิโอที่ยินยอมมาเป็นต้นแบบ และไม่มีความเสี่ยงของโรคโควิด 19
- 10.3 เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ
- 10.4 ความพร้อมของห้องปฏิบัติการเสมือนจริง

11. ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ในครั้งนี้ พบว่า สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการพัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) นักศึกษาได้มีการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การแก้ปัญหา การปรับตัว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ทั้ง 6 ด้าน รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนได้มีการพัฒนาการสอนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย นักศึกษามีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนการสอน และได้สะท้อนว่า ทำให้มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้รู้สึกตื่นตัว และตื่นเต้นเมื่อได้เรียนรู้กับคนจริง ไม่ใช่เพียงสัมผัสกับหุ่นจำลอง และได้เรียนรู้กระบวนการดูแลสตรีตั้งครรภ์ ผู้คลอดและมารดาหลังคลอด จากสถานการณ์จริงเมื่อได้ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลศูนย์ ขอนแก่น ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ศูนย์แพทย์ และการเยี่ยมมารดาหลังคลอดในชุมชน

12. บทสรุป

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนแบบเผชิญหน้า การเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-learning ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น โดยมีจุดมุ่งหมายคือให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและ

การผดุงครรภ์ ของคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 ได้มีการใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) โดยมีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้แบบการใช้หุ่นจำลอง(simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (role play) การเชิญสตรีตั้งครรภ์มาตรวจภายในวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นสภาพจริง เมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคไม่รุนแรงมากนัก จัดให้นักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัติงานนอกสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์แพทย์ และในชุมชน และเมื่อนักศึกษาและอาจารย์ได้รับวัคซีนครบ 2 เข็ม ได้จัดให้ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เพื่อเพิ่มประสบการณ์การดูแลสตรีทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ในสถานการณ์จริง สำหรับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือแบบออนไลน์ ประกอบด้วย การดู clip VDO ในหัวข้อต่างๆ เช่น การตรวจครรภ์ การทำคลอด การอาบน้ำและการตรวจร่างกายทารกแรกเกิด การจัดการความปวดในระยะคลอด การตรวจสุขภาพทารกในครรภ์ หรือการทำ NST(Non stress test) รวมถึงการสอนผ่านโปรแกรม Zoom และ Google meet ซึ่งผลลัพธ์ของการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ทำให้เกิดความพึงพอใจ ความตื่นตัว และได้ฝึกปฏิบัติจากการเรียนรู้จากสภาพจริง นำไปสู่การเพิ่มพูนทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพและบรรลุตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

13. เอกสารอ้างอิง

- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (Design- Based New Normal) : ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19. วารสารครูสภาวิทยากร. 1(2). 1-10.
- พลวัฒน์ ตังเพ็ชร. (2563). ปัจจัยส่งเสริมการเกิดโรคติดเชื้ออุบัติใหม่และโรคโควิด-19. Journal of Medicine and Health Sciences.27(2).140-156
- วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์ และพัสมณท์ คุ่มทวีพร. (2547). การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยในวิชาพื้นฐานการพยาบาล. วารสารพยาบาล. 2547; 53(4), 204-213.
- สุสันหา ยิ้มแย้ม และคณะ . (2558). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พยาบาลสาร . 42 (ฉบับพิเศษ) . 129-140.
- A K-12 Leadership series. 2009. "Blended Learning: Where Online and Face-to-Face Instruction Intersect for 21" Century Teaching and Learning." [Online] Retrieved from http://www.blackboard.com/k12 Blended Learning_2011
- Carman, J. M. 2005. "Blended Learning Design: Five Key Ingredients." [Online] Retrieved from <http://www.agilantlearning.com/Blended Learning>
- Driscoll, M. 2002. "Blended Learning: Let's get beyond the hype." [Online] Retrieved from <http://www07.ibm.com/services/pdf/>
- Graham, C.R. (2012). Introduction to Blended Learning. (online). Available from http://www.media.wiley.com/product_data/excerpt/86/C.pdf. (April 3, 2012)
- Ginns, P. & Ellis, R. (2007) Quality in Blended Learning: Exploring the Relationship Between Online and Face-to-Face Teaching and Learning. (online) Available
- Masie, E. (2002). **Blended Learning: A Magic is in the Mix**. In The ASTD E-Learning Handbook New York: McGraw-Hill, p.58-61,
- Pennsylvania State University. (2012). [Online] Retrieved from <http://weblearning.psu.edu/blended-learning-initiative>
- University of Wolverhampton. (2012). [Online] Retrieved from <http://www.wlv.ac.uk/>